

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Liliana Zajączné
Ogólnokrajowa Szkoła Polska na Węgrzech

Zróbmy wszystko co w naszej mocy, by las nie wołał „Ratunku, pomocy!”

1. Odbiorca/poziom: szkoła podstawowa, klasa 3-4 (A2)
2. **Czas realizacji:** dwie jednostki lekcyjne

Temat: Zróbmy wszystko, co w naszej mocy, by las nie wołał „Ratunku, pomocy!” – w jaki sposób możemy chronić lasy i ich mieszkańców.

Cele lekcji

W zakresie wiedzy uczeń:

- poznaje niektóre gatunki zwierząt i roślin;
- wie, co oznacza piętrowy układ roślin w lesie i potrafi przyporządkować do niego nazwy tych warstw;
- poznaje zagrożenia i sposoby ochrony lasów przed nimi.

W zakresie umiejętności uczeń:

- potrafi zinterpretować utwór literacki;
- umie ułożyć poprawnie gramatycznie wypowiedź;
- potrafi uzasadnić swoją wypowiedź i posłużyć się odpowiednimi argumentami;
- umie współpracować z innymi uczniami w grupie.

W zakresie postaw:

- rozumie i docenia rolę lasu jako naturalnego bogactwa;
- zna sposoby walki z zagrożeniami dotyczącymi lasu i jego mieszkańców;
- potrafi okazać wrażliwość na problemy związane z zanieczyszczeniem środowiska;
- odczuwa potrzebę udziału w działaniach na rzecz ochrony przyrody.

Metody pracy:

Pogadanka (poszukująca, problemowa), aktywizujące: burza mózgów, inscenizacja; ćwiczenia praktyczne

Formy pracy:

- a) zbiorowa
- b) w grupach
- c) indywidualna.

Materiały dydaktyczne:

ilustracje lasu (pocięte na paski), kartki z nazwami warstw lasu z krótką informacją, kartki z obrazkami zwierząt, atlas przyrodniczy, kartki z symbolami różnych odpadków (śmieci) spotykanych w lasach, kartki z okresami ich rozkładu, tekst wiersza Władysława Dzięgały *Las*.

Przebieg lekcji

I. Wprowadzenie

1. Nauczyciel włącza muzykę relaksacyjną ze śpiewem ptaków, następnie trochę ściszej, zaczyna czytać wiersz Władysława Dzięgały pt. *Las*. (załącznik 1). Uczniowie siedzą wygodnie z zamkniętymi oczami i słuchają.

Po wysłuchaniu wiersza przez uczniów nauczyciel zadaje pytania: *O czym będziemy rozmawiać na lekcji? Co sobie wyobrażaliście słuchając tekstu wiersza? Jaki jest nastrój wiersza? O jakim lesie marzy autor wiersza? Kim może być autor lub jaki ma zawód, jeśli nie jest pisarzem?* Na koniec nauczyciel wyjaśnia, że autorem wiersza jest leśniczy, miłośnik przyrody. Jego pasją jest dbanie o zwierzęta i rośliny leśne oraz ochrona przyrody.

Nauczyciel rozdaje uczniom tekst wiersza oraz fragment tego tekstu dla konkretnej grupy. Na drugiej stronie kartki znajduje się jeden z pięciu obrazków: drzewo, motyl, ptak, sarna, żaba (załącznik 2), które posłużą do przydziału do późniejszej pracy w grupach.

2. Uczniowie ponownie czytają wiersz, przy pomocy nauczyciela omawiają znaczenie trudniejszych wyrazów, np.: *knieja, skrywać, zręby* itp. Wyszukują i podkreślają nazwy roślin i zwierząt. Szukają formy mianownika.

Następnie nauczyciel lub uczniowie zapisują te wyrazy na tablicy w liczbie mnogiej (bo w takiej formie występują w wierszu) i dopisują na tablicy liczbę pojedynczą. Chętni, którzy szybciej wykonali zadanie, mogą odszukać odpowiednie ilustracje roślin i zwierząt w atlasie przyrodniczym oraz zaprezentować je całej klasie.

II. Praca w grupach

1. Nauczyciel prosi o odwrócenie kartek: uczniowie siadają w grupach według wyżej symboli na kartkach. Na stolikach przygotowane są ilustracje lasu (załącznik 3) pocięte na paski i wymieszane, obok znajdują się 4 paski z nazwami warstw lasu: *ściółka, runo leśne, podszyt, korony drzew* – wraz z krótkim opisem.(załącznik 4).

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Nauczyciel prosi grupy o przeczytanie opisów, ułożenie całej ilustracji i dopasowanie podpisów do poszczególnych warstw. Po krótkim omówieniu poszczególnych warstw grupy dopisują do nich te rośliny i zwierzęta, które podkreśliły w wierszu. Uczniowie powinni zwrócić uwagę na odpowiednią warstwę lasu. Nauczyciel zadaje pytania: *Czy możliwe jest aby któraś z tych warstw nie istniała i czym to może grozić? Jaką pełnią rolę?* itp.

2. Grupy otrzymują kartki z napisem „zagrożenia” – każda grupa zastanawia się i wypisuje, co grozi wszystkim pięknym lasom i puszczołom, o których była mowa w wierszu. Uczniowie podają swoje propozycje i układają listę zagrożeń: zanieczyszczenie powietrza, śmieci wyrzucane do lasów, zbyt duża liczba wycinanych drzew, nieodpowiednie zachowanie w lesie – rozpalanie ognisk i hałasowanie itp.

3. Uczniowie podzieleni na grupy według obrazków dostają teksty do uzupełnienia.

Grupa drzewa:

Jestem i smukłe. Moją ozdobą są, a na nich liście lub igły .Bardzo lubię, dzięki niemu jestem takie zielone. Nie lubię kiedy moje piękne gałęzie. Bardzo boję się ognia, może spowodować nawet jedna szklana butelka zostawiona w lesie.

Wyrazy do uzupełnienia: *gałęzie, pożar, lamiesz, słońce, silne*

Grupa żaby:

Lubię wodę i deszcz, a kiedy jest zanieczyszczone, wtedy padają kwaśne..... One niszczą przyrodę, giną rośliny i zwierzęta. Zostawione w lasach śmieci zatrująją oraz stawy i jeziora, w których tak lubię

Wyrazy do uzupełnienia: *padają, deszcze, pływać, powietrze, ziemię*

Grupa sarny:

Jestem zwinna i Bardzo lubię między drzewami. Śmieci zostawione w lesie są dla mnie Czasami mogę, albo w nie zaplątać. Martwię się też o innych mieszkańców lasu, bo ich może być podobny.

Wyrazy do uzupełnienia: *biegać, niebezpieczne, los, szybka, zranić się*

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Grupa motyle:

Jestem i delikatny. Lubię , a zwłaszcza ich nektar. Jestem bardzo smutny, kiedy ktoś je albo depta. Kwiaty i ja nie lubimy , bo one zatrują ziemię. Śmieci mogą być dla owadów jak , w której giną.

Wyrazy do uzupełnienia: *śmieci, kolorowy, pułapka, kwiaty, zrywa.*

Grupa ptaki:

Lubię to mój dom, ale ty nie zostawiaj w nim śmieci. Nie lubię , wtedy nie słychać mojego śpiewu. Zapraszam wszystkich na leśny Każdy może go usłyszeć kiedy cicho.

Wyrazy do uzupełnienia: *zachowuje się, hałas, las, zielony, koncert.*

III. Przygotowanie inscenizacji

Po sprawdzeniu i odczytaniu krótkich tekstów, przystępujemy do przygotowania inscenizacji. Uczniowie rozkładają na podłodze puste plastikowe butelki, kubeczki, pudełka, stare gazety itp. Następnie przyklejają sobie z przodu taśmą symbole (jeśli jest czas, mogą je pokolorować lub zrobić z kolorowego papieru, krepiny opaski na głowę z symbolem swojej grupy). Uczniowie-drzewa ustawiają się między porozkładanymi śmieciami, trzymają jedną rękę wygiętą i opuszczoną lub mogą trzymać na temblaku z chustki. Uczniowie-drzewa odczytują wspólnie swoją „prośbę”. Podchodzą uczniowie-sarny, mogą utykać, stają między uczniami-drzewami, również razem odczytują swoją kwestię, następnie skacząc, pojawiają się żabki, jedna z nich ma parasol. Przychodzą kolejne grupy, naśladując ruchem dane zwierzę. Kreatywność uczniów jest duża – tu można wykorzystać ich pomysły.

Grupy wypowiadają swoje kwestie w imieniu mieszkańców lasu, na zakończenie inscenizacji wszyscy uczniowie mówią razem: „Ratunku! Pomocy!”.

Następnie uczniowie zdejmują i odkładają symbole na ławki i już jako turyści odwiedzający las, zbierają porozkładane na podłodze śmieci (plastikowe butelki, pudełka itp.). Jeśli w szkole jest możliwość dokonania selekcji, mogą po lekcjach posegregować użyte w inscenizacji rekwizyty-śmieci.

IV. Podsumowanie

1. Nauczyciel nawiązuje do inscenizacji i ról odgrywanych przez uczniów: Na co najbardziej narzekali mieszkańcy lasu? Uczniowie stwierdzają, że najbardziej niebezpieczne były śmieci

*The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe
This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.*

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

zostawione w lesie przez ludzi: podają przykłady z inscenizacji oraz obserwacji, doświadczeń (mogą spowodować pożar, są zagrożeniem dla zwierząt, rozkładając się zatrują woda, ziemię i powietrze itp.).

2. Nauczyciel zawiesza na tablicy magnetycznej ilustracje różnych przedmiotów, które ludzie wyrzucają do lasu: papier, skórka banana, puszka, szklana butelka, reklamówka, opona samochodowa, karton po soku, plastikowa butelka (załącznik 5). Pod tymi obrazkami zawiesza kartki z liczbą tygodni, miesięcy, lat potrzebnymi do rozłożenia się tych śmieci (załącznik 6). Zadaniem uczniów jest zastanowienie i zapisanie na kartkach swej propozycji. Następnie chętni uczniowie z każdej grupy, układają pary na tablicy, w przypadku błędów poprawiają je wraz z nauczycielem. Nauczyciel czyta fragment wpisu zamieszczonego na stronie internetowej Lasów Państwowych:

Każdego roku leśnicy usuwają z lasów tyle śmieci, że wypełniłyby one tysiąc wagonów kolejowych. Lasy Państwowe przeznaczają na ten cel blisko 20 mln zł rocznie. W lasach lądują nie tylko odpady z gospodarstw domowych, ale także stare opony, sprzęt AGD i RTV, samochody, części z warsztatów samochodowych, czy niebezpieczne substancje. Nasze lasy mimo wielu akcji i apeli toną w śmieciach!

Uczniowie wyrażają swoje opinie dotyczące wcześniejszego zadania i przeczytanego fragmentu artykułu. Poznają jak ważnym i dużym problemem jest zaśmiecanie lasów oraz potrzeba ich porządkowania i ochrony. Na koniec nauczyciel prosi wszystkich o przypomnienie tematu lekcji, a jednocześnie hasła do przemyśleń i działań na rzecz ochrony środowiska:

Zróbmy wszystko co w naszej mocy, by las nie wołał: Ratunku!Pomocy!

[załączniki 1–6 od następnej strony]

Załącznik 1

Las Władysław Dzięgała, (*Las i ludzie. Zbiór wierszy 1975 r.*)

Lasem moich marzeń,
który w sercu skrywam,
Jest zielona knieja,
Puszcza wiecznie żywa.

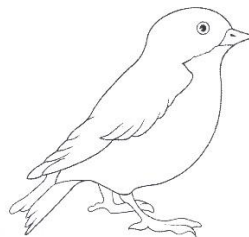
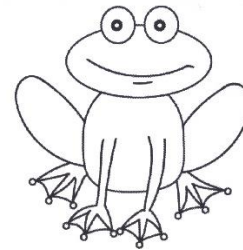
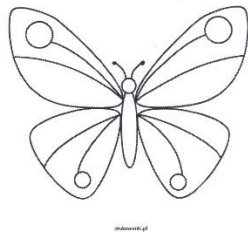
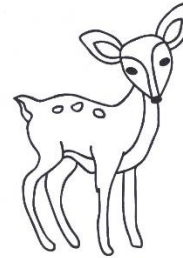
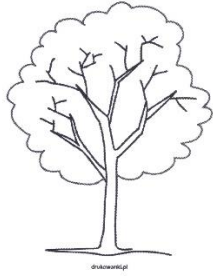
Las wysmukłych sosen,
Bez piły i zrębów.
Las milczących grabów
I wiekowych dębów.

Las mchów i paproci
Śpiewających kosów.
Las pachnących malin,
poziomek i wrzosów.

Las nieznanych ścieżek,
Rusałek znad wody.
Las pełen tajemnic
I dzikiej przyrody.

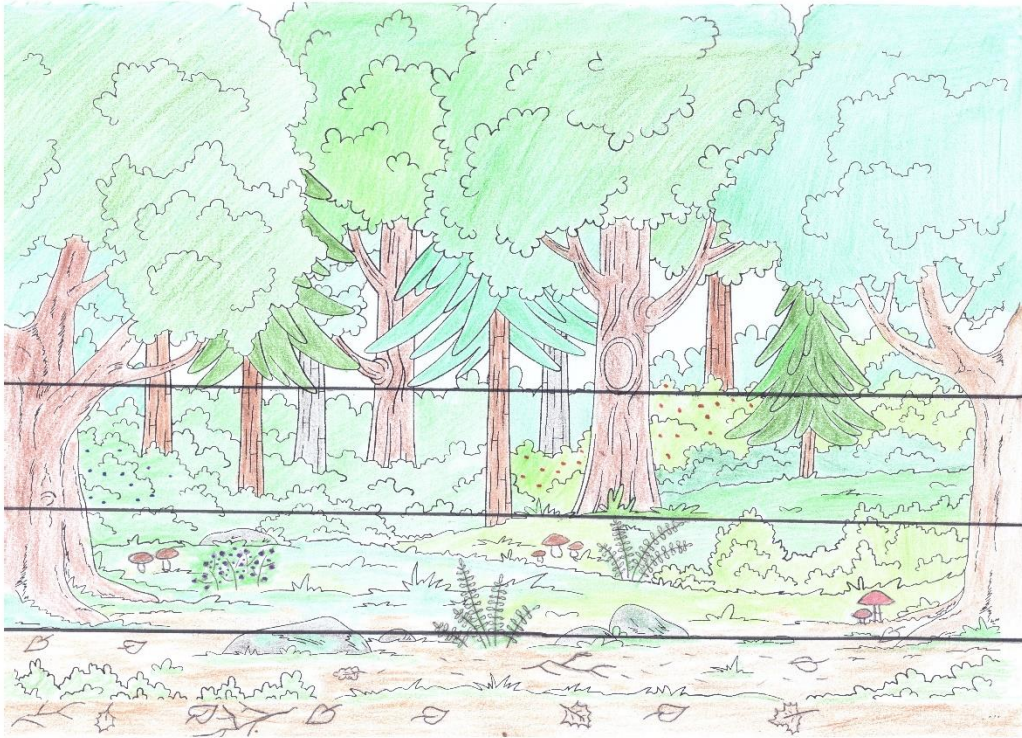
The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Załącznik 2

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe. This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Załącznik 3

Załącznik 4

Ściółka leśna to warstwa, w której są opadłe liście, gałęzie, kawałki kory, nasiona. Ściółkę zamieszkują owady, dżdżownice i krety. Mieszkańcami ściółki leśnej są też mrówki, stonogi, żuki i ślimaki.

Runo leśne – to warstwa zbudowana z żywych roślin. Występują tu paprocie, grzyby, wrzose, borówki, jagody i poziomki. Wiosną pojawiają się przebiśniegi, fiołki i konwalie. W runie leśnym żyje wiele owadów, w wilgotnych miejscach spotkamy żaby, a nasłonecznionych węże i jaszczurki. Warstwę tę zamieszkują też borsuki, jeże i lisy.

Podszyt – to młode drzewa i krzewy, takie jak: leszczyna, dziki bez oraz jałowiec. Żyją tu pająki, owady. Schronienie znajdują tu niektóre ptaki oraz sarny i jelenie, które szukają zielonych liści i owoców leśnych.

Drzewostan – tę warstwę tworzą korony drzew liściastych i iglastych, np. dąb, brzoza, lipa, świerk i sosna. Duże ptaki, jak: bieliki budują gniazda na wysokich drzewach. W dziuplach mieszkają sikory i szpaki. W koronach drzew można też zobaczyć wiewiórkę.

Załącznik 5

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe. This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Załącznik 6

2–4 tygodnie

6 miesięcy

5 lat

15 lat

100 lat

300 lat

450 lat

500 lat

*The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe
This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.*